

Til
Miljøverndepartementet
postmottak@md.dep.no

Høringssvar – Oppdatering av forvaltningsplanen for Lofoten – Barentshavet.

Partiet Rødt Nordland tar følgende utgangspunkt i sitt høringssvar:

1. Vi innretter våre synspunkter mot området Lofoten og Vesterålen som er den delen av forvaltningsplanen som ligger i Nordland fylke.
2. Vi markerer synspunkter på det som etter vår mening er de viktigste forholdene i det konkrete saksområdet.
3. Vi ser denne saken også i et større (og for noen områder) globalt og historisk perspektiv enn det rapportene legger opp til – det gjelder særlig
 - a) i forhold til energi og miljøperspektiv,
 - b) i forhold til lokal/global matforsynlig,
 - c) i forhold til lokal bosetting, kultur og næringsutvikling,
 - d) i forhold til å begrense menneskets påvirkning av det globale klima,
 - e) i forhold til å bevare en unik kunnskap om sammenhenger mellom klimaforhold (vind, havstrømmer, temperatur, lysforhold, m.m.), ulike dyrearters særegne tilpasninger til naturforhold og menneskets mange hundreårige oppsamlede kunnskaper om disse forhold og muligheten for å nytte disse naturgitte forholdene som basis for menneskelig aktivitet,
 - f) i forhold til at oljeindustrien sannsynligvis er den globale næringa som har størst makt og påvirkningskraft på politiske beslutninger om framtidig utvikling av menneskets samfunn på jorda (lokale og globale klasseforhold),
 - g) i forhold til vårt syn om at naturen har en verdi i seg sjøl og ikke utelukkende må sees på som et utgangspunkt for menneskelig aktivitet

Ellers er høringsuttalelsen fra Værøy Fiskarlag i samsvar med våre holdninger og synspunkter.

Partiet Rødt Nordland sin konklusjon og våre krav vedrørende mulig petroleumsaktivitet langs kysten av Lofoten og Vesterålen er følgende:

1. Kysten langs Lofoten og Vesterålen må ikke åpnes for petroleumsvirksomhet i overskuelig framtid.

Dette innebærer også at ytterligere kartlegging av mulige petroleumsforekomster eller planer om dette, enten det gjelder seismikk eller andre metoder, selv med ikke målbar risiko, avsluttes eller ikke iverksettes. En konsekvensutredning etter petroleumslovens § 3 er i en slik sammenheng ikke aktuelt.

2. De prosjekter som er satt i gang for å kartlegge natur- og miljøforhold i dette området (som Seapop og Mareano) følges opp og utvides. Kartlegging av marine arter og sammenhengen mellom disse og øvrige naturforhold, fortsetter for å sikre ytterligere

kunnskap som basis for forsvarlig forvaltning. Forskning for ytterligere lokal næringsutvikling basert på de kystnære, fornybare matressursene forsterkes.

1. Forholdet mellom natur og menneske

De faglige rapportene som i løpet av 2010 er lagt fram, som et ledd i oppdatering av forvaltningsplanen for Lofoten – Barentshavet, beskriver et unikt naturmiljø slik generasjoner av mennesker i mer enn tusen år har opplevd i praksis og også vært en del av.

Rapportene gir innspill på hvert sitt område som sammen gir et mer sammensatt og heilhetlig skriftlig bilde av dette området enn noen tidligere generasjoner har hatt tilgang til. Samtidig vet vi at det er spesielle forhold når det gjelder vind, hav- og kyststrømmer, nedbør, tåke, temperatur, lys/mørke, opprevet kystlinje, havneforhold, dybdeforhold og banker langs kysten, forekomster av marine, fangstbare arter, disse artenes vandrings- og gytemønster, tilgjengelige fartøytyper og fangstredskaper, annet tilhørende utstyr og utrustning. Kunnskap og erfaringer om alt dette og mer til, har i generasjon etter generasjon blir overført og utvikla videre basert på overføringer.

Dette betyr derfor ikke at vi i dag nødvendigvis sitter inne med de beste kunnskaper på alle områder knyttet til hele det marine miljøet langs kysten av Lofoten og Vesterålen. En del kan også ha gått tapt med utvikling av blant annet teknologi.

Sjøl om teknologien har gitt vår generasjon, og vil gi kommende generasjoner, heilt andre muligheter for innsyn i naturmiljøets hemmeligheter, er det avgjørende viktig at mennesket viser stor respekt for alle forhold som vi ikke vet noe om eller er usikre på. Når forskere knyttet til utarbeidelse av disse fagrapportene ikke overraskende sier at vel har vi fått noen svar, men samtidig dukker enda flere spørsmål opp – er dette et uttrykk for at vi må fare særdeles varsomt fram.

Varsomheten og utviklingen må være basert på 3 grunnleggende forhold:

1. Naturen, økosystemer og sammenhenger mellom de levende og ikke-levende elementene i naturen **har en verdi i seg sjøl** som ingen enkelt generasjon har rett til å ødelegge. Dette betyr at mennesket ikke skal ha rett til å ødelegge naturforeteelser sjøl om vi på et gitt tidspunkt ikke ser verdien i dette fra et menneskelivs perspektiv.
2. Den opprinnelige definisjonen av **bærekraftig utvikling** fra FN rapporten ”Vår felles framtid” (1987) må (minimum) legges til grunn for all menneskelig aktivitet: ”En utvikling som imøtekommer dagens behov uten å forringe mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov.”
3. Innafor disse grensene skal mennesket drive aktivitet, utvikle og tilpasse sitt samfunn basert på demokrati, likeverdige maktforhold og fritt for undertrykking og utbytting av mennesker.

2. Kysten langs Lofoten og Vesterålen – unik, sårbar og verdifull

Naturlig nok har fagrapportene bekrefta og forsterka, med vitenskapelige data, hvor rikt dette kystområdet er på natur- og næringsverdier, og økt forståelsen for sammenhenger i økosystemet. Rødt Nordland oppsummerer dette på følgende litt forenklet og kortfattet måte:

Den relativt, smale og grunne kontinentalsokkelen (100 – 300 m) ender i ”eggakanten” som stuper ned til ca. 2000 m. Her møtes flere havstrømmer og varmt og kaldt vann blandes. Dette fører til at svært næringsrikt vann kommer til overflaten og bretter ut et unikt matfat til en hel næringskjede fra mikroorganismer, åte, fiskeegg og en rekke fiskearter til sjøpattedyr som sel og hval. Over havflaten fins noen av Europas største konsentrasjoner av sjøfugl og andre fuglearter (blant annet sterke bestander av ørn og andre rovfugler). Alt dette har igjen danna grunnlaget for bosetting og næringsaktivitet helt ut i havgapet, og her har vi derfor en av

Nord-Norges tettete befolkede områder fordelt på mange mindre kystsamfunn. De største sentrene har i underkant av 5000 innbyggere.

Den smale og næringsrike kontinentalsokkelen er årsaken til at mindre fartøyer med enmannsbesetning i løpet av en dag kan laste fartøyet med førsteklasses mat. Dette gjøres med relativt lavt forbruk av energi eller andre innsatsfaktorer annet enn egen arbeidskraft. På land er det bygd opp mottak for disse ressursene som både tar seg av foredling og, de senere år i større grad, transport av det ferske, høyverdige produktet direkte til det sentral-europiske markedet.

I global sammenheng er dette området ansett for å være et av jordas vakreste kystområder som er svært interessant for rekreasjon og turisme. Her drives næringsaktivitet basert på fornybare matressurser og etter et bærekraftig forvaltningsregime. Lofotfisket og skreifisket er begreper kjent langt ut over landets grenser.

I dette kystområdet er det gjort registrering som tyder på betydelige – om enn lavere enn tidligere antatt – petroleumforekomster under havbunnen. Fagrapportene som er lagt fram etter de siste års seismikkregistreringer, tyder på at på temmelig nøyaktig samme områder som det drives intens fiske tilnærma hele året, er det størst sannsynlighet for også å finne petroleum. Dette kommer fram ved å legge kart over mulige petroleumforekomster over de beste fiskefeltene.

Oppsummering – de naturgitte forholdene.

Det er disse objektive forholdene som gjør at kysten langs Lofoten og Vesterålen er særegen, unik, sårbar og svært verdifull uten petroleumsvirksomhet i området.

Petroleumaktivitet i Lofoten og Vesterålen er en uakseptabel trussel på svært mange områder.

Vi mener å ha dekning i de fagrapportene som er lagt fram, og i rapporter og forskning som ellers er publisert om nevnte forhold og forhold som i praksis er avdekket, om at åpning av Lofoten og Vesterålen for olje- og gassvirksomhet vil føre til:

3. Ny seismikkskyting og i lang tid framover.

Vi vil her nevne 5 forhold som gjør dette uakseptabelt.

Skremmeeffekt.

Det er ingen tvil om at seismikkskyting har skremmeeffekt på fisk. Dette er tidligere dokumentert gjennom forskning og bekrefta gjennom arbeidet med forvaltningsplanen. De næringsmessige konsekvensene er betydelige fordi tilgjengeligheten og forutsigbarheten til kystfiskeriene blir kraftig redusert, og muligheten til å følge fisken til nye områder ikke er til stede for den dominerende flåten i området. En rekke fiskere har til sammen fått titalls millioner som erstatning for dokumenterte, reduserte fangster.

Rødt Nordland er ellers forundret over at seismikkforskninga i 2009 ikke ble gjennomført som planlagt gjennom at seismikkfartøyet holdt en lengre avstand til fangstflåten enn forutsatt (linefiskere). Så vidt vi kjenner til er det aldri gitt noen forklaring på dette, og det er ikke usannsynlig at dette ble gjort for ikke å skape ytterligere motstand mot seismikk. Reduserte fangster fører sjølsagt til lavere aktivitet for mottak på land. Det er ikke forskning som kan vise noe om seismikkskyting over lang tid (der har vært drevet i mer enn 40 år i Nordsjøen) har avgjørende innflytelse på fiskens oppførsel og vandringsmønster. Dette innebærer at en ikke veit om seismikkskytinga har vært årsaken eller er en av årsakene til de store endringene i Nordsjøen - eksempelvis i seibestanden.

Skade på livet i havet.

Det er dokumentert at i umiddelbar nærhet av luftkanonene drepes og skades organismer som ikke har fluktmulighet. Innafor de store arealene seismikkablene slepes, vil det derfor være betydelig sjanse for at denne aktiviteten påvirker mengden av biomassen på en negativ måte. Vi har førstehånds opplysninger fra fiskerikyndige på seismikkfartøyer som sier at de har registrert stor aktivitet fra sjøfugl i kjølvannet av seismikkablene. Det er forskning som tyder på at noen arter er spesielt utsatt for skader på indre organer og at dette kan føre til forstyrrelser for navigasjonsevne og næringsopptak.

Areakonflikt/økonomiske konsekvenser.

Vi nevnte tidligere at det er dokumentert at fangstene er redusert for særlig mer passive redskaper. Seismikkskyting som har vært drevet i forbindelse med oppdatering av forvaltningsplanen, viste tydelig at oljenæring naturlig båndlegger verdifulle arealer for fiskeriene. Disse to eksemplene viser dette:

- På 3 dagers varsel i 2008 ble blåkkeitefelt stengt for all fiske for at seismikkfartøyet skulle få drive sin virksomhet. Fartøy som hadde utrustet seg til fiske måtte avbryte.

- I 2009 ble det fra statlig hold inngått avtale med over 100 fiskefartøy om å holde seg utafor definerte områder utafor Lofoten og Vesterålen for at seismikkfartøy skulle kunne drive. Dette kostet statskassen titalls millioner.

Mange innen fiskerinæringa driver innafor marginale, økonomiske rammer. Konsekvensen av flere seismikkundersøkelser vil med sannsynlighet føre til større frafall fra næringa og lavere rekruttering enn ellers.

Oppsummering seismikkskyting:

I overskuelig framtid vil seismikkundersøkelser som innebærer skyting med luftkanoner ned mot havbunnen være helt sentral i all oljeleting til havs.

Dette skaper næringskonflikter som svekker basisnæringen i Lofoten og Vesterålen og påfører en menneskeskapt ubalanse i økosystemet som vi i dag ikke vet konsekvensen av. Begrepet sameksistens har ingen mening i dette området. Rødt Nordland mener det er helt uakseptabelt med seismikkskyting langs kysten av Lofoten og Vesterålen

4.Oljeutslipp

Råolje er et produkt som er utviklet av naturen uten menneskelig påvirkning og uten at mennesket har hatt noen innflytelse på prosessen. De bergartene som danner grunnen rundt der det er sannsynlighet for petroleum utafor Lofoten og Vesterålen, er rundt 150 millioner år gamle. Innafor begrensa mengder og andre rammer, har naturen muligheter for å nyttiggjøre seg råolje. Dette fantastiske naturskapte produktet er samtidig, i gitte sammenhenger som er skapt av mennesket, en giftkilde for den samme naturen og menneskesamfunnet.

Katastrofen med eksplosjonen på plattformen "Deepwater Horizon" i Mexicogolfen er et eksempel på en slik sammenheng. Det er meningsløst å snakke om at det ene eller det andre skyldes menneskelig svikt. All teknologi til bruk for oljeutvinning er skapt av mennesker og all styring av teknologien er drevet av mennesker. Ingen teknologi er uten svakheter og ingen mennesker er fullkomne – derfor er det ikke riktig å bruke ord som uforutsette hendelser i en høgteknologisk bransje som oljenæringa. Slike betegnelser ufarliggjør og skaper en falsk trygghet. Der er derfor helt nødvendig med en tilnærming til denne saken som tilsier at slike menneskeskapte katastrofer kan skje også her.

Når vi er kjent med at det er særegne strømforhold (en kombinasjon av mer lokale kyststrømmer og Golfstrømmen), at kystlinja er sterkt opprevet og mange steder lite tilgjengelig for fartøy og oppsamlingsutstyr, at strandlinja oftest består av ur med blanding av

store steiner og hulrom, at vindforholdene for en stor del er pålandsvind eller går langsetter kystlinja, at når det er mest værhardt er det også mørkt og kaldt og at det samtidig er da verdens største torskebestand er på gytevandring inn i området – da er det definitivt ikke riktig å utsette dette området for en slik risiko. Det fins da heller ikke oppsamlingsutstyr som er i stand til å sikre at oljeutslipp av noen størrelse kan samles opp.

Det er påfallende at de studiene (simuleringene) som er gjort for et mulig oljeutslipp er plassert ytterst på eggakanten - ikke nært land der det er mest sannsynlig at oljenæringa ønsker seg tildeling.

Oppsummering oljeutslipp:

Det er ikke på noen måte akseptabelt å risikere et oljeutslipp langs kysten av Lofoten og Vesterålen basert på de naturgitte forhold som topografi, klima, næring og bosetting, biologiske forhold og manglende mulighet til å hindre utslipp og oppsamling.

5. Mulige ringvirkninger i Lofoten og Vesterålen på næringsvirksomhet av petroleumsaktivitet vil sannsynligvis framstå som en gjøkunge overfor dagens basisnæringer.

Det har de siste årene blitt lagt fram en rekke rapporter om mulige næringsmessige ringvirkninger ved å åpne for oljevirkksomhet utafor Lofoten og Vesterålen. Konklusjonene går i hovedsak ut på at det er utelukket at det vil bli bygget opp noen stor, ny oljeinnretta industrinæring i dette området. Den statlige og private satsinga på Sørvest-Norge ved oppstart av norsk oljeindustri, har lagt sentret også for den framtidige oljenæringa i landet. I Lofoten og Vesterålen fins det få store virksomheter som har kapasitet og kompetanse til å oppfylle de krav som settes til slik industri. Det vil sannsynligvis bli en del mindre, også lokal, virksomhet ved en eventuell leitefase.

De fleste scenario tar utgangspunkt i at det blir ilandføring dersom det skulle finnes drivverdige forekomster og det gis åpning for produksjon. Så langt er det lite eller ingenting som tyder på at ilandføring ville være det mest økonomisk profittskapende for oljeselskapene. Den viktigste grunnen til ilandføring vil da være det politiske presset. Med vedtaket om å bøyelaste fra Goliat-feltet i Finnmark og de signalene som kommer i forbindelse med nye utbygginger utafor Helgeland, tross massivt politisk press, er det svært lite som tyder på at politikere generelt når fram mot oljeselskapenes profittthunger. Det var ingen overraskelse at en nylig undersøkelse viste at oljenæringa var den næringa som var mest aktiv med lobbyvirksomhet for å nå fram med sine interesser.

Det kan også være at det i et miljøperspektiv kan være mer riktig ikke å ilandføre i Lofoten og Vesterålen, dersom oljenæringa og deres hjelpere får presset gjennom oljeutvinning i dette området. Dette presset bør snarest løftes ut av Lofoten og Vesterålen. Ved å skrinlegge alle planer om oljevirkksomhet her, vil fokuset for næringsaktører og kapital, rettes mot de muligheter som fins for å utvikle enda bedre forvaltning og utnyttelse av de fornybare naturressursene som i tillegg er mat verden trenger. I dag fortrenger tanken om en mulig oljealder i Lofoten og Vesterålen både kapital og tankekraft til utvikling av annet næringsliv basert på naturressurser og generell annen mulig næringsutvikling.

Oppsummering næringsliv:

Med stor sannsynlighet vil basisnæringer som de kystnære fiskeriene og reiselivet bli sterkt negativt påvirket av mulig åpning for olje i Lofoten og Vesterålen. Eventuelle nye, tidsbegrensa arbeidsplasser i oljenæringa vil ikke komme i tillegg, men i beste fall som erstatning for andre arbeidsplasser som er pressa ut.

6. Oljenæringa – en maktfaktor uten sidestykke

Vi har tidligere vært inne på den posisjonen oljenæringa har både globalt og i nasjonalt samfunnsliv. Denne maktfaktoren har den blitt gjennom at den akkumulerer verdier til sine eiere og til staten som ingen andre næringer er i stand til. Både av denne og andre grunner har næringa sterke forgreininger direkte plassert inn i politiske partier og statsapparatet. Det er helt åpenbart at inntektene fra petroleumsvirksomheten, først og fremst til staten, har vært det viktigste bidraget på kort sikt til det økte private forbruket og relative opprettholdelse av velferdsstandarden som store deler av det norske folket har opplevd. En annen effekt av disse forholdene er blant annet at oljenæringa har kjempa for, og er gitt fra rådende politisk hold, en enorm innflytelse og makt i det norske samfunnet. Et moment i den sammenheng er det voldsomme trykket som legges for åpning av Lofoten og Vesterålen. Den globale oljenæringa har vist en særdeles liten evne til empati med lokalsamfunn og miljø.

Rødt Nordland vil sterkt advare mot dette og at det ikke er mulig for utenforstående å ha fantasi nok til å forutse hvilke ressurser oljenæringa legger inn for å sikre sine interesser gjennom lobbyvirksomhet, skjulte allianser, medieoppslag, ressurser til deltakelse i konferanser og debatter, bruk av profesjonelle påvirkningsselskap og reklamebyrå. På tross av dette viser meningsmålinger at flertallet av befolkninga i nord ikke ønsker åpningstillatelse i dette området i mellomlang framtid. Beslutningstakere i denne saken må ta i betraktning den ubalanse som har vært og er i muligheten til å fremme sine synspunkter.

Oppsummering av oljenæringa som maktfaktor:

Oljenæringa er en av verdens mektigste samfunnsaktører, men har utelukkende inntjening/profitt som motiv. Dette er også et viktig moment mot å slippe dem til i Lofoten og Vesterålen.

7. Fossilt brennstoff – menneskeskapte klimaendringer

Etter vårt syn er det ikke bare slik at oljenæring i Lofoten og Vesterålen i sum vil gi svært mange uakseptable konsekvenser ved å slippe den til i området. I tillegg vil resultatet av det de eventuelt vil kunne produsere – olje og/eller gass – gi ytterligere negative virkninger tilbake til dette og andre områder globalt. Olje/gass henta opp fra dypet vil, på samme måte som andre petroleumsilder, tilføre atmosfæren CO₂ ved brenning. Det ser ut til at globale klimaendringer allerede kan være i ferd med å endre økosystemet også langs kysten. Over flere år har skreien endra gytemønsteret sitt slik at det nå er betydelig lengre nord enn tidligere. Skreien gyter så og si ikke lengre i Vestfjordbassenget, og det tradisjonelle Lofotfisket foregår nå for det meste fra Værøy og Røst til Vesterålsbankene. Et annet forhold som endres er at taskekrabben har krabba nordover og finnes i områder der den ikke var for bare få år siden. Et tredje forhold er at makrellen nå registreres i store mengder lenger nord enn den har vært tidligere. Et fjerde forhold er at økt surhetsgrad i havet på grunn av opptak av CO₂ kan få store konsekvenser, kanskje først og fremst for organismer som er avhengig av kalk (ulike skalldyr og koraller).

Ved å utsette de enorme, fornybare matressursene som fins utafor i Lofoten og Vesterålen for ødeleggelser på grunn av jakten på fossile energikilder, vil et av verdens rikeste land signalisere at kortsiktig, økonomisk vinning går foran miljø, matproduksjon og bærekraftig utvikling.

Oppsummering – klimaendringer:

Bruk av fossil energi fra Lofoten og Vesterålen vil påvirke klimaet i like stor grad som petroleum fra andre kilder. Norges uttalte klimamål vil ikke ha troverdighet.

8. Sluttord

Rødt Nordland mener vi med dette notatet har brukt tilgjengelig historiske data, forskningsresultat og erfaringskunnskap til å vise at å åpne Lofoten og Vesterålen for oljenæring bryter tvert med en rekke grunnleggende, allment aksepterte og nødvendige, utviklingstrekk for natur- og menneskesamfunnet.

Vi vet nok til å avvise oljenæringa som et alternativ til vekst og utvikling av Lofoten og Vesterålen.

Presset for å få gjennomført en konsekvensutredning etter petroleumsloven med argumentet at vi må skaffe mer kunnskap, er et fordekt forsøk fra oljetilhengere for å komme nærmere en tillatelse til å sette boringa i gang.

Partiet Rødt går generelt inn for å bygge ned oljenæringa i landet og sette industribedrifter, kapital og arbeidsfolk med stor relevant kompetanse inn for å utvikle og ta i bruk alternative og fornybare energikilder.

I tillegg til det generelle - er det spesifikke forhold ved kysten av Lofoten og Vesterålen som gjør det helt uakseptabelt også å kartlegge hva som eventuelt kan være av mulige petroleumsressurser. Det sier sitt at 75 av 83 reiselivsbedrifter i Lofoten (jamfør undersøkelse gjort av Destination Lofoten i 2010) sier nei til olje- og gassutvinning i havområdet utafor Lofoten, Vesterålen og Senja.

Et klart ja til å bygge videre på det unike naturmiljøet og ta i bruk og videreutvikle kompetanse om økosystem og bærekraft i dette området, vil etter vår mening legge det grunnlaget regionen trenger for å gå for ei framtidsretta utvikling.

For styret i Rødt Nordland

Gunnvald Lindset
leder
gunnva-l@online.no
48149006

Christoffer Ellingsen
celli@vkbb.no
97415283